

บทที่ 1

กำเนิดและวิวัฒนาการของตัวอักษร

ก่อนที่จะศึกษาถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของตัวอักษร ผู้ศึกษาจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับคำบางคำที่เกี่ยวข้องในหัวข้อที่จะศึกษา ดังนี้

ตัวอักษร คือลายเส้นที่ขีดเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์เพื่ออ้างแทนเสียงและสื่อความหมายในภาษาพูด อย่างไรก็ตามสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้จะต้องเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น ๆ คือสามารถสื่อความเข้าใจได้ตรงกัน

ภาษา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงเสียงหรือกิริยาอาการที่ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ คำพูด ถ้อยคำที่ใช้พูดจากัน โดยปริยายหมายถึงคนหรือชาติที่พูดภาษานั้น ๆ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ภาษา หมายถึง สื่อที่ใช้ในการทำความเข้าใจระหว่างผู้สื่อและผู้รับสาร สื่อต่าง ๆ ที่ใช้อาจจะเป็นคำพูด กิริยาอาการ สัญลักษณ์ หรือลายลักษณ์อักษร ฯลฯ แต่นักภาษาศาสตร์ปัจจุบันส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญเฉพาะภาษาพูด เพราะภาษาพูดเป็นสื่อที่ใช้มากในการสื่อสารทั่วไป ส่วนภาษาเขียนเป็นเพียงตัวแทนหรือเป็นการบันทึกภาษาพูดเท่านั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2526 : 5)

จากคำจำกัดความข้างต้น จะเห็นได้ว่า ตัวอักษรและภาษามีความแตกต่างกัน กล่าวคือตัวอักษรจะเป็นสัญลักษณ์ที่อ้างแทนเสียงเพื่อสื่อความหมายในภาษาพูด ฉะนั้นชนบางเผ่า บางเชื้อชาติบางภาษาอาจจะไม่มีตัวอักษรใช้เป็นของตนเองก็ได้ เช่นประเทศทางทวีปยุโรปแต่ละประเทศจะมีภาษาเป็นของตนเอง แต่ส่วนใหญ่จะใช้ตัวอักษรโรมันในการ

บันทึกเสียงพูด กลุ่มชนชาวอาหรับซึ่งมีอยู่หลายประเทศต่างนิยมใช้ตัวอักษรอารบิก และชนกลุ่มน้อยอีกมากมายตลอดจนกลุ่มที่ใช้ภาษาถิ่นอีกจำนวนมากยังไม่มีตัวอักษรใช้ เป็นของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นบางเชื้อชาติได้รับภาษาและตัวอักษรของชาติอื่น ๆ มาใช้ควบคู่ไปกับภาษาของตน แต่ต่อมาภาษาของตนค่อย ๆ เสื่อมไป จนท้ายที่สุดจะไม่มีทั้งตัวอักษรและภาษาของตนเองอีกต่อไป นอกจากนี้ประเทศเคิร์ดาห์บางประเทศอาจจะรับภาษาดั้งเดิมของชาติใดชาติหนึ่งมาเป็นภาษาของตน จึงใช้ตัวอักษรตามภาษานั้น ๆ ด้วยก็มี เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เป็นต้น

อักษรวิทยา (Palaeography) หมายถึงการศึกษาการพัฒนาตัวอักษรโดยพยายามค้นคว้าตัวอักษรที่มีรูปแบบสัมบูรณ์ (Form) ที่คล้ายคลึงกัน และมีอักษรวิธีเหมือนกัน เพื่อศึกษาหาต้นกำเนิดของตัวอักษร เหล่านี้จะได้คลี่คลายหรือดัดแปลงมาจากอักษรต้นแบบชนิดใด จากนั้นจะพยายามอธิบายการคลี่คลายของตัวอักษรที่อยู่ในสกุลเดียวกันว่ามี การคลี่คลายมาอย่างไร ทั้งนี้จะต้องอธิบายให้สัมพันธ์กับประวัติการสืบทอดทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการสืบทอดวัฒนธรรมด้านการเขียนตัวหนังสือด้วย (ธวัช บุญรอด 2536 : 1)

อักษรวิธี (Orthography) หมายถึงวิธีการประสมอักษรเป็นคำ ๆ โดยมีพยัญชนะ สระ ตัวสะกดตามมาตราตัวสะกด การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายพิเศษต่าง ๆ วิธีการของพยัญชนะสังโยคตามแบบของภาษาบาลีและสันสกฤตรวมทั้งการใช้ตัวเชิง ตัวเพ็อง เพื่อแสดงหน้าที่เป็นตัวควบกล้ำ ตัวสะกด หรือตัวตามในภาษาถิ่น ภาษาเขมร และภาษาบาลี-สันสกฤต

จะเห็นได้ว่า เมื่อเราจะศึกษาภาษาหนึ่งภาษาใด หรือแม้จะเป็นภาษาเดียวกันแต่ต่างยุคต่างสมัยกัน ก็ย่อมจะต้องทำความเข้าใจกับอักษรวิธีของภาษานั้น ๆ หรือยุคนั้น ๆ ด้วย

ตัวหนังสือ หมายถึงลายขีดเขียนเป็นสัญลักษณ์ใช้แทนความหมายของภาษาพูด แต่มีความหมายกว้างกว่าตัวอักษร กล่าวคือ ตัวอักษรเป็นส่วนหนึ่งของตัวหนังสือเพราะตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์แทนฐานการเกิดของหน่วยเสียงเท่านั้น แต่เมื่อต้องการจะใช้แทนเสียงพูดต้องนำตัวอักษรมารวมกันตามระบบอักษรวิธีจึงจะเกิดเป็น "คำ" มีความหมายในการพูด (ชวีช บุญรอดทก 2535 : 2) ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าตัวหนังสือคือ ตัวอักษรที่อยู่ในรูปของคำในภาษาเรียบร้อยแล้ว

เอกสารโบราณ หมายถึงหลักฐานที่เป็นภาษาและตัวหนังสือสมัยโบราณที่สำเร็จด้วยวิธีหัตถกรรม เป็นเอกสารที่บันทึกสรรพวิทยาการของบรรพชนไทย ด้านประวัติศาสตร์ อารยธรรม วัฒนธรรม จริยธรรม วรรณกรรมและคุณธรรม (คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ 2538 : 1) เอกสารประเภทนี้ คือ หนังสือต้นฉบับตัวเขียน (ตัวอักษรที่เขียนด้วยปากกาหรือดินสอ) ตัวชุบ (ตัวอักษรที่เขียนด้วยหมึก คือ การใช้ปากกาชุบ (จุ่ม) ลงไปในหมึกแล้วเขียนเส้นหนาและบางสลับกันในอักษรแต่ละตัว) ตัวจาร (ตัวอักษรที่ใช้เหล็กแหลมเรียกว่าเหล็กจารจารบนใบลาน) และตัวจารึก (อักษรที่เขียนหรือจารึกด้วยเหล็กแหลมให้เป็นรอยลึกลงไปในเนื้อวัตถุ เช่น แผ่นศิลา แผ่นไม้ แผ่นโลหะ หรือวัตถุอื่น ๆ)

ด้วยเหตุที่เอกสารโบราณปรากฏอยู่ในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าว ปราชญ์ท่านจึงแบ่งประเภทของเอกสารโบราณออกเป็น 3 ประเภท(ทองแก้ว วีระประจักษ์ 2538 : 1) คือ

1. **จารึก** คือเอกสารโบราณที่บันทึกลายลักษณ์อักษร เป็นร่องลึกลงบนเนื้อของวัตถุแข็งซึ่งมีความคงทนถาวร สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน รูปทรงและขนาดของจารึก ไม้แผ่นนอน มีทั้งที่เป็นแผ่นแบน แท่งสี่เหลี่ยม แปดเหลี่ยม ทรงกลม และฐานประติมากรรม เป็นต้น ถ้าหากจารึกอยู่บนแผ่นศิลา เรียกว่า ศิลาจารึก บนแผ่นไม้ เรียกว่า จารึกบนแผ่นไม้ นอกจากนี้อาจจะจารึกบนแผ่นทอง เงิน และ นาก ซึ่งมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีลักษณะเหมือนใบลาน เรียกว่า จารึกลานทอง จารึกลานเงิน และจารึกลานนาก (คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ 2538 : 3)

2. **หนังสือใบลาน หรือ คัมภีร์ใบลาน** คือเอกสารโบราณที่จารตัวอักษรลงบนใบลานโดยจะต้องผ่านกรรมวิธีหลายขั้นตอน กล่าวคือ จะต้องตัดแต่งใบลานให้มีรูปลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวเสมอกันทุกลาน ไม้ค้ำงอหรือบิดาใบมา แล้วนำมาเรียงซ้อนกัน มีสายสนองร้อยรวมเป็นผูก ใบลานผูกหนึ่งจะมี 24 ลาน (คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ 2538 : 4) หนังสือใบลานเรื่องหนึ่ง ๆ อาจจะมีจำนวนผูกมากน้อยต่างกันตามความสั้น-ยาวของเรื่องที่จาร ซึ่งนับรวมเป็น 1 คัมภีร์ * ไม้ค้ำประกบสองอันกำกับไว้หน้าหลัง มัดรวมกันแล้วใช้ผ้าห่อมัดด้วยเชือก เสียบฉลากหรือป้ายบอกชื่อคัมภีร์ไว้ที่หน้าห่อด้วย

* เรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในเอกสารประเภทใบลานส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา จึงนิยมเรียกเอกสารใบลานว่า คัมภีร์ใบลาน

3. หนังสือสมุดไทย เป็นเอกสารโบราณที่เขียนรูปตัวอักษรลงบนกระดาษไทย ซึ่งทำจากเยื่อไม้ ได้แก่ ข่อย และสา เป็นต้น นำมาทำให้เป็นกระดาษแผ่นยาวติดต่อกัน เป็นแผ่นเดียวพับกลับไปมาให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หนาบางตามความต้องการของผู้ใช้ และสามารถรองรับการเขียน หรือ ระบายลักษณะอักษรเพื่อบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ได้ทั้งสองด้าน หนังสือสมุดไทยมี 2 สี คือ สีดำ เรียกว่า สมุดไทยดำ และสีขาว เรียกว่า สมุดไทยขาว หนังสือสมุดไทยนี้นิยมเรียกว่าสมุดข่อย เพราะได้นำเอาเปลือกของต้นข่อยมาทำกระดาษ

นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีเอกสารโบราณประเภทอื่น ๆ ที่คล้าย ๆ หนังสือสมุดไทย คือ

3.1 กระดาษเพล เป็นกระดาษไทยแผ่นบาง ๆ ทำจากเปลือกไม้ ส่วนมากจะใช้เขียนด้านเดียว มีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดต่าง ๆ กัน ที่รู้จักกันดีคือ กระดาษสา เพราะทำจากเปลือกต้นสา

3.2 กระดาษฝรั่ง คือเอกสารที่ใช้กระดาษซึ่งชาวต่างประเทศเป็นผู้ผลิตขึ้นมีลักษณะเป็นแผ่นบาง ๆ ถ้านำมาเย็บรวมกันเป็นเล่มเรียกว่า สมุดฝรั่ง

3.3 ใบจุ่ม คือเอกสารที่บันทึกด้วยอักษรและภาษาโบราณลงบนแผ่นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า เรื่องราวที่บันทึกมักจะเป็นเรื่องทางด้านประวัติศาสตร์

1.1 กานีดตัวอักษร

การที่จะกำหนดให้แน่ชัดลงไปว่า จุดเริ่มต้นของตัวอักษรมีมาตั้งแต่เมื่อใดนั้น คงจะกระทำได้ยากยิ่ง แต่นักปราชญ์ทางด้านภาษาและตัวอักษรพอจะอนุมานได้ว่าตัวอักษร

จะต้องเกิดหลังจากมีภาษาพูดแล้วนานนับพันปี การที่จะทราบถึงกำเนิดของตัวอักษรคงกระทาได้ยากพอ ๆ กับการกำเนิดของมนุษย์ แต่ธรรมชาติของมนุษย์นั้นย่อมต้องการที่จะสื่อสารซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้ว่ามนุษย์ได้ทำสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไว้ตามผนังถ้ำ หน้าผา แผ่นหิน ฯลฯ เพื่อบอกเรื่องราวต่าง ๆ หรือเป็นเครื่องเตือนความจำสำหรับตนเองและสมาชิกในเผ่าพันธุ์ เช่น ภาพเขียนปลาใหญ่และเครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ผาแต้ม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี ภาพวัวแดง ที่ภูพานน้อย อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี ภาพกลุ่มคนที่เขาจันทร์งาม อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ฯลฯ ภาพเขียนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนสมัยประวัติศาสตร์* อาจเป็นการเริ่มต้นของมนุษย์ที่พยายามจะสื่อสารต่อกันหรืออาจจะมีขึ้นเพื่อการประกอบพิธีกรรมก็ได้ (ธวัช บุญเอกทก 2535 : 2)

อย่างไรก็ตามนักวิชาการเชื่อว่า มนุษย์เริ่มรู้จักขีดเขียนภาพที่พบตามผนังถ้ำในยุคหินเก่าตอนต้นนั้น คงจะมีอายุประมาณ 25,000-20,000 ปีมาแล้ว รูปภาพเหล่านั้นจะเน้นโครงร่างคร่าว ๆ หรือเขียนเป็นรูปลายเรขาคณิต โดยมีจุดมุ่งหมายในการประกอบพิธีกรรมเพื่อความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์จึงน่าจะจัดเป็นการผสมกลมกลืนระหว่างศิลปะและคาถาอาคมมากกว่าจะเป็นอักษรภาพ (ธวัช บุญเอกทก 2535 : 3 อ้างจากอัญญาจิตสุทธิญาณ ม.ป.ป. : 1-2)

ต่อมาเมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ แทนความหมายในภาษาเพื่อการสื่อสารกันแล้ว ความจำเป็นในการเขียนภาพเพื่อประกอบพิธีกรรมก็ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จนเกิดเป็นขั้นตอนในการวิวัฒนาการของตัวหนังสือขึ้น

* สมัยก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึง สมัยที่มนุษย์ยังไม่มีการประดิษฐ์ตัวอักษร ขึ้นใช้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ

จึงอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์เริ่มรู้จักขีดเขียนมาแต่ดึกดำบรรพ์ แต่เพิ่งจะรู้จักเขียนเครื่องหมาย หรือรูปแทนคำพูดเมื่อประมาณ 6,000 ปีมานี้เอง (ทองสืบ สุภะมาร์ค 2526 : 1)

การขีดเขียนที่เป็นลายลักษณ์อักษรมีขั้นตอนในการวิวัฒนาการ ดังนี้

1. จากภาพบรรยายเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้ว ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นภาพลายเส้นง่าย ๆ เพื่อใช้สื่อความหมายแทนสิ่งนั้น หรือวัตถุนั้น ในขั้นตอนนี้เกิดเป็นอักษรภาพ (Pictographs) ขึ้น เช่น อักษรอียิปต์โบราณ ตัวอักษรในยุคนี้จะใช้แทนสิ่งของหรือวัตถุที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น ยังไม่สามารถที่จะเขียนภาพลายเส้นแทนความหมายที่เป็นนามธรรมได้
2. จากอักษรภาพในขั้นเดิมจะเกิดปัญหาในการเขียน เพราะผู้เขียนไม่สามารถจะเขียนให้สวยงามเหมือนกันทุกคนได้ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเขียนให้ง่ายขึ้นเพื่อให้ทุกคนสามารถเขียนได้ อย่างไรก็ตามระยะนี้คงอยู่ในยุคของการเขียนอักษรภาพอีกเช่นกัน ดังตัวอย่างการเขียนอักษรจีน เป็นต้น
3. ดังได้กล่าวมาแล้วว่า อักษรภาพในจุดแรก ๆ นั้น ยังไม่สามารถสื่อความหมายที่เป็นนามธรรมได้ ฉะนั้นจึงได้ประดิษฐ์ภาพที่แทนความหมายเป็นนามธรรมขึ้นมา นับเป็นการพัฒนาอีกขั้นหนึ่ง เรียกว่า อักษรความคิด (Ideographs) ซึ่งก็ปรากฏอยู่ในอักษรจีนอีกเช่นกัน
4. เมื่อมนุษย์ใช้อักษรภาพและอักษรความคิดไปได้ระยะหนึ่ง ก็ประสบปัญหาหรือเห็นข้อบกพร่องในการเขียน คือ ยากต่อการเขียน เกิดปัญหาในการสื่อสาร ประกอบกับการที่สังคมมนุษย์ได้เจริญขึ้น จำเป็นต้องหาคำมาใช้ในภาษาให้มากยิ่งขึ้น จึงเป็นการ

ยากที่จะคิดหาภาพสัญลักษณ์มาใช้แทนคำที่เพิ่มขึ้น ต่อมาเมื่อมีผู้ประดิษฐ์ตัวอักษรแทนเสียงจีน ซึ่งสามารถใช้ได้สะดวกกว่า ความนิยมในการใช้อักษรภาพและอักษรความคิดจึงลดน้อยลง (ธวัช บุญเทศ 2535 : 3-4)

อย่างไรก็ตามแม้ว่ามนุษย์จะได้ประดิษฐ์อักษรแทนเสียงจีนขึ้นแล้ว แต่อักษรภาพซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเขียนนั้นยังคงพัฒนาใช้อยู่ในประเทศจีนจนถึงปัจจุบัน และยังได้แพร่กระจายไปยังประเทศใกล้เคียง เช่น ญี่ปุ่น และญวน (ก่อนที่จะรับอักษรโรมันไปใช้)

1.2 วิวัฒนาการของตัวอักษร

1.2.1 อักษรภาพ จากการศึกษาของนักอักษรวิทยา โดยอาศัยหลักฐานทางด้านโบราณคดีและรอยจารึกขีดเขียนของผู้คนในยุคโบราณทำให้ทราบว่า อักษรภาพเป็นอักษรชนิดแรกที่มีมนุษย์ใช้ ต่อมามนุษย์ได้ปรับปรุงให้ง่ายขึ้นเพื่อใช้เขียนคำพูดที่เป็นนามธรรมได้ เรียกว่าอักษรความคิดดังได้กล่าวมาแล้ว อักษรภาพได้ใช้กันอย่างกว้างขวางเป็นระยะเวลาร่วมพัน ๆ ปี ดังปรากฏหลักฐาน ได้แก่

1. อักษรอียิปต์โบราณ มีมาก่อนพุทธศักราชประมาณ 3,500 ปี (4,000 ปี ก่อน ค.ศ.)
2. อักษรรูปเล่ม (Cuneiform) เป็นอักษรที่ชาวสุเมเรียนได้พัฒนาจากอักษรภาพประมาณ 3,000 ปี ก่อนพุทธศักราช (3,500 ปี ก่อน ค.ศ.)
3. อักษรภาพของจีน เป็นอักษรภาพที่ชาวจีนใช้เมื่อประมาณ 2,000 ปี ก่อนพุทธศักราช (2,500 ปี ก่อน ค.ศ.)

1.2.1.1 อักษรอียิปต์โบราณ ชาวอียิปต์รู้จักถ่ายทอดภาษาพูดลงเป็นตัวเขียนหรือตัวอักษรเมื่อประมาณ 4,000 ปี ก่อนคริสตกาล โดยมีตัวอักษรใช้อยู่ 3 ชนิด คือ

1.2.1.1.1 อักษรเฮียโรกลีฟิค (Hieroglyphics) เป็นตัวอักษรที่เริ่มใช้มาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ที่ 1 (ประมาณ 2,900 ปี ก่อนคริสตกาล) ใช้เขียนหรือแกะเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ต่อมาได้วิวัฒนาการมาจนกระทั่งเป็นตัวพยัญชนะ มีผู้พบจารึกที่เหมืองแห่งหนึ่งบนแหลมซีนาย มีอายุประมาณ 2,500 - 1,500 ปี ก่อนคริสตกาล เป็นจารึกตัวพยัญชนะของอักษรเฮียโรกลีฟิคที่ดัดแปลงแก้ไขแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีพยัญชนะใช้แล้ว แต่อียิปต์ก็ยังคงใช้อักษรภาพเดิมปนกับตัวพยัญชนะบ้าง และใช้ภาพซึ่งแทนความคิด (Ideographs) บ้าง ภาพซึ่งแทนความคิดของอียิปต์ เช่น ขาหน้าของสิงโต หมายถึง ความยิ่งใหญ่ ตัวต่อ หมายถึงพระราชอำนาจ (ริติมา พัทธ์โกวิทวัน 2515 : 34)

ข้อความข้างต้นที่กล่าวถึงพยัญชนะของอียิปต์นั้น สอดคล้องกับ กษัตริย์ สติรกุล ซึ่งได้กล่าวถึงตัวอักษรของอียิปต์ว่า หนังสืออียิปต์บางตัวใช้แทนเสียง บางตัวใช้แทนรากฐานของเสียงต้องผสมกันหลายตัวจึงอ่านเป็นคำได้ แต่ชาวอียิปต์ไม่ได้รู้จักแยกตัวหนังสือออกมาใช้เป็นพวก Phonetics คือใช้แทนเสียงอย่างเดียว แต่กลับใช้ปนเปกันไปหลายแบบจึงไม่อาจนับได้ว่าหนังสืออียิปต์เป็นพวกอักษรแทนเสียง (Alphabet) (2528 : 15)

อักษรเฮียโรกลีฟิค แปลว่า "ศาสนาจารย์" คือใช้กับพวกศาสนาจารย์เท่านั้น นับเป็นตัวหนังสือเก่าที่สุดในอียิปต์ ใช้เขียนรูปภาพของคน สัตว์ สิ่งของ และวัตถุธรรมชาติ มักจะจารึกที่ผนังเทวสถาน แผ่นหิน หีบศพ และที่ฝังศพ กล่าวคือ เป็นอักษรที่เขียนประกอบกับโบราณสถานสมัยสร้างปิรามิดนั่นเอง (ทองสิม สุภะมารีค 2526 : 6)

1.2.1.1.2 อักษรเฮียราติก (Hieratics) เป็นตัวเขียนหรือตัว
หวัดของอักษรเฮียโรกลีฟิค มักเขียนบนแผ่นกระดาษปาปิรุส (ทองสีบ สุภะมาร์ค
2526 : 5) ทั้งนี้เพราะเมื่อชาวอียิปต์ได้หันมาใช้หญ้าปาปิรุส (Papyrus) แทนกระดาษ
และใช้ปล้องหญ้ามาตัดทำเป็นปากกาจุ่มหมึกเขียน (หมึกที่ใช้เขียนทำด้วยถ่านปนผสมแป้ง
เปียก) รูปตัวอักษรเฮียโรกลีฟิค ซึ่งเคยใช้จารึกบนหินหรือแกะบนไม้จึงเปลี่ยนไป กล่าวคือ
การเขียนด้วยหมึกค่อนข้างจะบรรจงกว่า ในขั้นตอนการเขียนอย่างนี้จะปรากฏอยู่บนหมู่พวก
พระ แต่ต่อมาได้ใช้กันแพร่หลายในหมู่ราษฎร โดยเฉพาะในด้านธุรกิจการค้า (อักษร
สกริปทูล 2528 : 14) นอกจากนี้ยังใช้ในการเขียนจดหมายติดต่อกับการส่วนตัวและการ
บันทึกเรื่องราวทางวรรณคดี ทั้งนี้เพราะเกิดความยุ่งยากในการใช้อักษรเฮียโรกลีฟิคด้วย
ชาวอียิปต์จึงเปลี่ยนแปลงรูปแบบของอักษรเฮียโรกลีฟิคไปทีละน้อย โดยเปลี่ยนสัญลักษณ์
และลักษณะการเขียนที่ยุ่งยากบางประการ อักษรเฮียราติกเริ่มใช้ประมาณ 600-700 ปี
ก่อนคริสตศักราช แต่ต่อมาเมื่อมีการใช้อักษรเดมอติก (Demotics) แล้ว อักษรเฮียราติก
(Hieratics) จึงกลายเป็นหนังสือสำหรับพระและชนชั้นสูง ใช้ในการบันทึกเรื่องราวทาง
ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ในขั้นตอนอักษรชนิดนี้จะเขียนจากบนลงมาล่าง แต่ต่อมาได้
เปลี่ยนแปลงเขียนเป็นจากขวาไปซ้าย (David Diringer 1968 : 34-35)

1.2.1.1.3 อักษรเดมอติก (Demotics) เดมอติก เป็นศัพท์ภาษา
กรีกแปลว่าลักษณะที่หายากและเป็นที่ยอมรับ อักษรชนิดนี้ได้วิวัฒนาการต่อมาจากอักษรเฮียราติก
ซึ่งไม่สามารถจะกำหนดให้ชัดเจนได้ว่า อักษรชนิดนี้เกิดขึ้นเมื่อไร แต่ในสมัยราชวงศ์เอธิ-
โอเปีย (712-663 ปี ก่อนคริสตศักราช) ได้มีการใช้อักษรเดมอติกแล้วและหลังจากที่พวก
อัสสิเรียนรุกรานอียิปต์ กษัตริย์แซมติกที่ 1 (Psamtik I 648-609 ปี ก่อนคริสตศักราช)

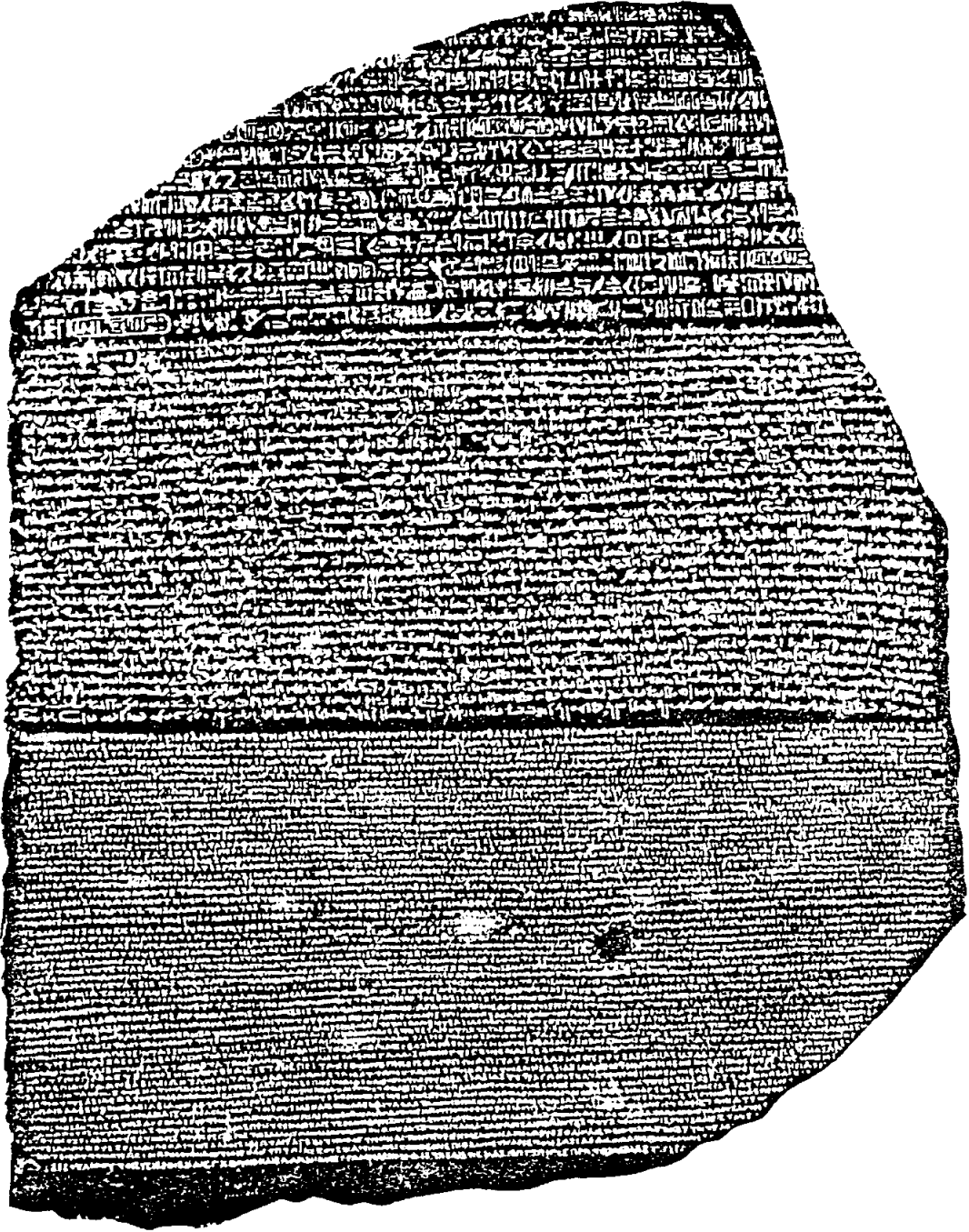
ได้ย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่ Sais แล้ว อักษรชนิดนี้ได้ใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในหมู่ประชาชนและในราชสำนัก มีลักษณะการเขียนผสมกันทั้งพยางค์และสัญลักษณ์ของคำ รูปแบบของตัวอักษรจะแตกต่างไปจากอักษรเฮียโรกลิฟิค อย่างเห็นได้ชัด เช่น อักษรบางตัวจะประกอบขึ้นด้วยอักษรเฮียราติก หลาย ๆ ตัวรวมกัน

อักษรเดรมติก เริ่มวิวัฒนาการที่อียิปต์ต่างก่อน ต่อมาจึงแพร่หลายและเป็นที่นิยมใช้กันทั่วทั้งอียิปต์ ในขั้นต้นจะใช้สำหรับเขียนในธุรกิจการค้า และในการเขียนจดหมายหรือเรื่องส่วนตัว แต่ต่อมาได้มีการจัดบันทึกเรื่องราวทางวรรณคดี และเอกสารโบราณสมัยปโตเลมี (Ptolemaic Period) ฉะนั้นอักษรชนิดนี้จึงมีการใช้ทั้งในราชสำนักและในทางศาสนา ดังจะเห็นได้จากที่มีการจารึกอักษรเดรมติกลงในตอนกลางของแผ่นหินโรเซตตา (Rosetta Stone) พร้อมกับอักษรเฮียโรกลิฟิค และอักษรกรีก อักษรเดรมติกจะใช้เขียนในแนวอนจากขวาไปซ้าย และมีการใช้มาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 5 (David Diringer 1968 : 36)

จะเห็นว่าแม้แต่อักษรภาพของอียิปต์เอง ยังได้แบ่งย่อยออกเป็นชนิดต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วทั้ง 3 ชนิด ตัวอักษรดังกล่าวเป็นอักษรโบราณและไม่มีการใช้อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นหลังจากคริสต์ศตวรรษที่ 6 แล้ว ไม่ปรากฏว่ามีการใช้อักษรอียิปต์ในที่ใดอีก ในที่สุดไม่มีใครอ่านได้ (ทองสีบ สุภะมาร์ค 2526 : 7) จนกระทั่งนโปเลียนยกทัพไปตีอียิปต์ ร.ท. Boussard ได้พบศิลาจารึกที่หมู่บ้าน Rosetta ใกล้ปากแม่น้ำไนล์ เมื่อ

ค.ศ. 1799 ในจารึกนั้นมีอักษรอยู่ 3 ชนิด คือเฮียโรกลิฟฟิค เดมติก และกรีกโบราณ* ต่อมาเมื่ออังกฤษรบชนะฝรั่งเศสก็ได้นำจารึกนี้ไปไว้ใน British Museum จนถึง ค.ศ. 1822 Jean Francois Champollion ชาวฝรั่งเศสอ่านจารึกนี้ได้ (กัษร สติรฤล 2528 : 16-17) ทำให้ทราบถึงพระนามของ ปโตเลมี (Ptolemy) พระนาง คลีโอพัตรา และต่อมายังสามารถอ่านพระนามฟาโรห์อื่น ๆ ออกอีกหลายแห่ง จนเป็นเหตุ ให้เกิดมีการศึกษาวิชาใหม่ขึ้น เรียกว่า อีจิปต์วิทยา (Egyptology) ซึ่งเป็นวิชาว่าด้วย ธรรมเนียมปฏิบัติของอีจิปต์ให้ปรากฏแก่ชาวโลก (ธิตินา พิทักษ์พรวัน 2515 : 36)

* จารึกเป็นภาษาคอปติก (อีจิปต์โบราณ) ด้วยอักษร Hieroglyphics, Demotics และอักษรกรีกโบราณ

Rosetta stone (British Museum).

1.2.1.2 อักษรรูปลิ่ม (Cuneiform) คำว่า Cuneiform มาจากภาษาละตินว่า Cuneus + forma Cuneus แปลว่า ลิ่ม forma แปลว่า รูปร่างลักษณะ ฉะนั้น คำว่า Cuneiform จึงแปลว่ารูปลิ่ม หรือ ลักษณะที่เป็นลิ่ม ชื่อนี้ใช้เรียกตัวอักษรสมัยโบราณซึ่งเขียนขึ้นจากเส้นต่าง ๆ ให้มีลักษณะเป็นลิ่ม กรวย หรือตะปู

อักษรคูนิฟอร์ม หรืออักษรรูปลิ่มเป็นอักษรที่เก่าแก่ที่สุดในโลกอีกชนิดหนึ่งมีกำเนิดขึ้นราว ๆ 3,000-4,000 ปี ก่อนคริสตกาล และเชื่อกันว่าชาวสุเมเรียนเป็นชาติแรกที่คิดอักษรนี้ขึ้น

ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นอักษรคูนิฟอร์มนั้น จะปรากฏเป็นรูปอักษรภาพและกลายมาเป็นอักษรแทนความคิด เช่น ๐ (วงกลม) ถ้าแทนวัตถุหมายถึง ดวงอาทิตย์ ถ้าแทนความสว่าง (แสงสว่าง) และวัน (กลางวัน) อักษรที่นำมาใช้ในลักษณะนี้เรียกว่า Ideographs หรือ Word Sign

อักษรคูนิฟอร์มนั้นในระยะแรกจะเขียนลงบนแผ่นดินเหนียวและเขียนในแนวตั้ง โดยนำแผ่นดินเหนียว * ขึ้น ๆ มากดให้เป็นรูปลิ่ม เป็นตัวอักษรต่าง ๆ แล้วนำไปตากแดดหรือเผาให้แห้ง เพื่อให้สามารถเก็บไว้ได้นาน ๆ แต่เนื่องจากการใช้วัสดุกลงไปบนแผ่นดินเหนียวบางครั้งก็ได้ตัวอักษรที่ไม่ชัดเจน กล่าวคือ ถ้ากดลงหนัก ๆ ตัวอักษรก็จะลึกลงไป ได้เส้นยาว แต่ถ้ากดเบาตัวอักษรจะเล็ก ตื้น เส้นสั้น และที่สำคัญคือไม่มีเส้นโค้งเลย ประกอบกับแผ่นดินเหนียวไม่คงทนถาวร แตกหักง่าย จึงไม่นิยมมาใช้แต่จะหันไปใช้วัสดุอื่นแทน

* เหตุที่ชาวสุเมเรียนใช้ดินเหนียวเพราะอาศัยอยู่แถบที่ราบลุ่ม มีดินเหนียวมาก

เช่น หิน เหล็ก แก้ว วัสดุที่ใช้จารึกหรือเขียนก็ใช้ของแข็งมีคม อาจเป็นเหล็กแหลมเจาะลงไปให้เห็นชัดเจน จากวิธีการดังกล่าว จึงเรียกอักษรชนิดนี้ตามอาการที่ทึบหรือเครื่องขีดว่า "อักษรรูปลิ่ม" อักษรชนิดนี้เท่าที่พบมีอยู่ถึง 537 ตัว (ธวัช บุญรอดทก 2535 : 5)

ในเวลาต่อมาอักษรชนิดนี้ได้แพร่หลายไปสู่ประเทศอื่น ๆ ในแถบเซมิติกเหนือ และแถบเมโสโปเตเมีย ดังนี้

พวกอัสซีเรียน (Assyrian) ซึ่งเข้ามาครอบครองดินแดนสุเมเรียนได้รับเอาอักษรคูนิฟอร์มไปใช้ในสมัยของพระเจ้าอัสสุร์ ทรงให้จารึกเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยอักษรชนิดนี้ ซึ่งพบหลักฐานในห้องสมุดหลวงประมาณ 22,000 แห่ง (ทองสืบ สุระมาร์ค 2526 : 34) ต่อมาได้วิวัฒนาการในด้านรูปสัณฐาน คือ ลบรอยรูปลิ่ม ทาให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมมากขึ้น ตัวอักษรที่ดัดแปลงมีทั้งหมด 570 ตัว

พวกบาบิโลเนียน (Babylonian) รับอักษรคูนิฟอร์มไปใช้เมื่อระยะ 1728-1686 ปี ก่อนคริสตกาล นับเป็นยุคทองของอักษรคูนิฟอร์ม เพราะอักษรชนิดนี้ใช้จารึกทั้งด้านวรรณคดี ประมวลกฎหมายและวิทยาศาสตร์ ซึ่งพบในจารึกของพระเจ้าฮัมมูราบี (Hammurabi) แห่งอาณาจักรบาบิโลเนีย

นอกจากนี้พวก Chaldian และ Persian ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกันกับสุเมเรียน

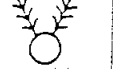

ต่อมาเมื่อชาวฟินิเซียน ได้ประดิษฐ์อักษรชนิดใหม่ขึ้นใช้ บรรดาพ่อค้าและประชาชนต่างเลิกใช้อักษรคูนิฟอร์มตั้งแต่ 500 ปี ก่อนคริสตกาล แต่จะยังคงใช้ต่อไปในบรรดาพวกพระหีบโบราณ นักกฎหมาย (ผู้พิพากษา) และนักดาราศาสตร์เท่านั้น จนถึงต้นคริสตกาล 75

อักษรคูนิฟอร์มก็เช่นเดียวกับอักษรภาพของอียิปต์ เมื่อขาดการอ้างอิง ต่อเนื่องต่อมาจึงไม่มีใครอ่านได้ จนถึง ค.ศ. 1802 G.F.Grotesfend ครูชาวเยอรมัน ได้เป็นผู้เริ่มวางหลักการอ่านอักษรคูนิฟอร์มขึ้น แต่ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของการ อ่านอักษรชนิดนี้ คือ Sir Henry C. Rawlinson ชาวอังกฤษ บุคคลผู้นี้ได้วางรากฐาน การอ่านอักษรคูนิฟอร์มโดยสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1846 (อักษร สติรกุล 2528 : 13)

ปัจจุบันนี้ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่า ระหว่างตัวหนังสือของอียิปต์และสุเมเรียนนั้น ของใครจะเก่ากว่ากัน เพราะทั้งอียิปต์และสุเมเรียนต่างก็มีตัวอักษรใช้ในระยะเวลา รวม สมัยเดียวกัน คือตอนต้นของ 3,000 ปี ก่อนคริสตกาล ถึงแม้ว่าอักษรเฮียโรกลิฟฟิค (Hieroglyphics) จะเกิดขึ้นและใช้กันอย่างแพร่หลายในราชวงศ์ที่ 1 ของอียิปต์ แต่ เป็นที่น่าสงสัยเกิดว่าเอกสารโบราณบางชิ้นที่จารึกด้วยอักษรเฮียโรกลิฟฟิคนั้น น่าจะเป็นเพียง อักษรภาพเท่านั้น หรืออาจจะพิจารณาได้อีกแง่หนึ่งว่า จารึกของเอกสารเหล่านั้นเป็นชิ้น ตอนเริ่มแรกในการวิวัฒนาการของตัวอักษรเฮียโรกลิฟฟิค (David Diringer 1968 : 34)

Development of Cuneiform Signs							
Meaning in		Original Pictograph	Pictograph after turning 90°	Archaic form (c.2500-c.2350) on clay	Archaic form (c.2500-c.2350) on stone or metal	Ancient Babylonian	Classic Assyrian
Sumerian	English						
gir	dagger, lance, razor						
an, dingir	heaven, god						
lu	man						
sal, munus	pubendum, woman						
kur	mountain						
gem	slave-girl						
sag	head						
ka, dingir	mouth, to speak						
e	water						
du, gub	to go, to stand						
mushen	bird						
ha, ha	fish, may						
gud	ox						
she	barley						

Origin of cuneiform characters.

Picture-symbols of early Cuneiform writing									
Representations of objects mostly recognizable									
 dagger, lancet, razor	 palm tree	 parts of the uni- verse, regions	 water	 field	 well, cistern	 fabric, cloth, dress	 bread, food	 hill	
 head	 hand	 mouth	 penis	 eye	 belly, heart, interior	 prince	 day		
Pars pro toto									
 man	 pig	 boor	 ox	 ass	 singer	 dog	 pudendum, woman		
Determinatives preceding the main symbol									
 divinity	 stars	 months	 reeds or things made from reeds	 towns					
Determinatives following the main symbol									
	 birds	 vegetables							
Distinction marks									
 negation	 to kill	 secret	 to write	 furious	 milk	 meal	 swamp	 water con- duit, canal	 turban, head- dress
Compounds of two or more signs									
 to eat	 slave girl	 lady, princess	 servant (male)						
Compounds of two or more identical signs									
 to double, to multiply	 to add	 hero	 branch, to ramify	 to approach	 mountain				

Sumerian pictorial symbols.

NO.	A	TU	GAR	NO.	A	TU	GAR
1				9			
2			(REC 417) 	10			
3				11			
4				12			
5				13			
6				14			
7				15			
8				16			

Examples of cuneiform homophones.

	1		2		3		4		5		6
	7		8		9		10		11		12
	13		14		15		16		17		18

Examples of cuneiform determinatives (for full explanation see text, p. 18).

	1		2		3		4		5		6
	7		8		9		10		11		12
	13		14		15		16		17		18
	19		20		21		22		23		

Assyrian cuneiform symbols (1-18) for syllables and (19-23) vowels (1, ba; 2, da; 3, ga; 4, kha; 5, ka; 6, qa; 7, la; 8, ma; 9, na; 10, pa; 11, ra; 12 and 13, sa; 14 and 15, sha).

1.2.1.3 อักษรภาพของจีน สัญลักษณ์หรือตัวอักษรจีนเป็นประเภทอักษรภาพ (Pictographics) และอักษรแทนความคิด (Ideographics) ชาวจีนเริ่มใช้อักษรภาพเมื่อประมาณ 2,500 ปี ก่อนพุทธศักราช และได้พัฒนาอักษรภาพเรื่อยมาจนสามารถเขียนแทนคำที่เป็นนามธรรมได้และสามารถเขียนคำได้เป็นจำนวนมาก อักษรภาพของจีนได้วิวัฒนาการและใช้สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน (ธวัช บุญรอดทก 2535 : 5) มีผู้ใช้อยู่ประมาณ 1 ใน 4 ของประชากรโลก

อักษรภาพของจีนมีกำเนิดความเป็นมาอย่างไรนั้นยังไม่ปรากฏหลักฐานเด่นชัด แต่ปราชญ์บางท่านกล่าวว่า การพัฒนาการเขียนอักษรจีนครั้งแรกมาจากมือของผู้มีอาชีพพรต่อมานักปราชญ์ชาวจีนได้พัฒนาตัวอักษรเรื่อยมาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประสมคำ เรียกอักษรแบบนี้ว่า อักษรแบบฮุย (Huie) หรือประดิษฐ์รูปตัวหนังสือขึ้นมาใหม่โดยอาศัยตัวที่มีเสียงใกล้เคียงกันมาเพิ่มเครื่องหมายบางอย่างลงไป เรียกอักษรชนิดนี้ว่า "อักษรชิงชิ่ง" (Hsing Sheng) (ธวัช บุญรอดทก 2535 : 14) เช่น

人 = คน 大 = ใหญ่ (รูปคนกางแขน) 犬 = หมา

อักษรจีนที่พบในจารึกและงานเขียนสมัยโบราณนั้นมักจะเป็นจารึกสั้น ๆ มีตัวอักษรเพียง 10-12 คำ อย่างมากที่สุดประมาณ 60 คำ ข้อความที่พบในจารึกจะกล่าวถึงผู้อุทิศ คำอุทิศ การภาวณา การขอร้องให้บรรพบุรุษช่วยและนิยมเขียนลงบนวัสดุถาวร เช่น กระดุก แผ่นหิน บนกระดองเต่า (เอกสารประกอบการศึกษา ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร) นอกจากนี้อาจจะจารึกบนไม้ไผ่ ปล้องไม้ไผ่ หากเป็นเรื่องยาว ๆ จะใช้เชือกร้อยไม้ไผ่เป็นแผง ๆ ภายหลังนิยมเขียนบนแผ่นกระดาษ ผ้าไหม โดยนำขี้ผึ้งจุ่มสีหมึกเขียน และเขียนจากบนลงล่าง หรือจากขวาไปซ้าย (ธวัช บุญรอดทก 2535 : 15)

Ancient	Modern	Ancient	Modern
	jih sun		mu tree
	yüeh moon		yü rain
	shan mountain		shih arrow
	tzu child		mén door, gate
	pa great serpent		ts'ê, bundle of inscribed sticks, volume, book, scroll

Hsiang symbols

Ancient	Modern	Ancient	Modern
	fang zone square		yén word, to talk
	wu no		chung middle
	yi one		chiang border, limit, frontier
	erh two		
	san three		

Chih Shih symbols

Ancient	Modern	Ancient	Modern	Ancient	Modern
	2 x East = everywhere (tung)		2 x women = quarrel (wán)		3 x horse = to gallop (ch'êng)

Ancient	Modern	Ancient	Modern	Ancient	Modern	Ancient	Modern				
	kò +		niào = ming mouth bird to sing		jén +		yén = sin man word true		jih +		yüeh = ming sun moon bright, clear

Hui i symbols

Classification of Chinese characters.

1.2.2 อักษรแทนเสียง เป็นอักษรชนิดหลังสุดที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นใช้ ตามประวัติ-
ศาสตร์รับรองต้องกันว่า อักษรฟินิเซียน หรือโพนิเซียน (Phoenician) เป็นต้นตระกูล
ของอักษรทั้งปวงที่ใช้อยู่ ยกเว้นอักษรจีน

พวกฟินิเซียนเป็นเผ่าเซมิติกเหนือเหมือนกับพวกสุเมเรียน อยู่ในดินแดนเมดิ-
เตอร์เรเนียนตะวันออกบริเวณประเทศอิสราเอลในปัจจุบัน เคยอยู่ใต้อำนาจของอียิปต์
ระยะหนึ่ง แล้วตกมาอยู่ใต้อำนาจของอัสสิเรียน บาบิโลเนียน และเปอร์เซียตามลำดับ
ชาวฟินิเซียนคงเคยใช้อักษรรูปลิ้ม (Coneiform) ของบาบิโลเนียน และอัสสิเรียน หรือ
เคยใช้อักษรเฮียโรกลีฟิค (Hieroglyphics) และเฮียราติก (Hieratics) ของอียิปต์
มาก่อน แต่ด้วยเหตุที่ชาวฟินิเซียนเป็นนักเดินเรือไปค้าขายต่างแดน ได้ประสบพบเห็นสิ่ง
ต่าง ๆ จึงทำให้มีความรู้กว้างขวาง มีความคิดก้าวหน้าและคงเห็นว่าการจดยาวชื่อสินค้า
ด้วยอักษรรูปลิ้มหรืออักษรประดิษฐ์คงไม่สะดวก เพราะอักษรเหล่านั้นมีจำนวนตัวอักษร
มากมายและเขียนยาก จึงคิดประดิษฐ์อักษรขึ้นใช้ใหม่ เมื่อประมาณ 850 ปี ก่อนพุทธ-
ศักราช (1,300 B.C.) (ทองสีบ สุภะมาร์ค 2526 : 9) โดยเลือกยืมอักษรเฮียโร-
กลีฟิค อักษรเฮียราติก อักษรรูปลิ้ม ฯลฯ นำมาปรับใช้เขียนในภาษาของตน

การใช้อักษรฟินิเซียน ที่ค้นพบครั้งแรก คือ พบที่แผ่นดินทางห้องสมุด Ugarit*

* Ugarit ปัจจุบันคือ Ras Shamrah อยู่ในประเทศ Syria

ทางตอนเหนือของฟินิเซีย มีรูปสัณฐานคล้ายอักษรคูนิฟอร์ม เขียนจากซ้ายไปขวา เวลาที่ใช้คงประมาณ 1600-1200 ปี ก่อนคริสตกาล และจารึกเป็นภาษาเซมิติก (Semitic) ตะวันตกอันมีความสัมพันธ์กับภาษา Canaanite และ Aramaic ตัวอักษรลักษณะนี้ได้พัฒนามาจากฟินิเซียนและเขตกัลเคียง มีตัวอักษรอยู่ 22 ตัว * และเป็นพยัญชนะทั้งสิ้น เขียนด้วยลายมือที่ต่อเนื่องกันไป อักษรชนิดนี้มักจะใช้เขียนเรื่องราวทางการค้าและบัญชีรายชื่อสินค้า

ด้วยเหตุที่ชาวฟินิเซียนเป็นนักการค้าซึ่งจะต้องติดต่อกับชนชาติอื่น ๆ อยู่เสมอ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อักษรฟินิเซียนได้แพร่กระจายไปใช้ในกลุ่มชาติต่าง ๆ ด้วย รวมทั้งอักษรฟินิเซียนเรียนได้ง่ายใช้ได้สะดวกกว่าอักษรรูปลิ่ม และอักษรเฮียโรกลิฟิค ทำให้พวกเซมิติกและชาติอื่นโดยุโรเปียนนิยมมาใช้ตาม (ทองสีบ สุภะมาร์ค 2526 : 10) ดังนี้

กรีก ได้รับตัวอักษรของเซมิติกใช้ราว 1,000 ปี ก่อนคริสตกาล ทั้งที่ยังโดยตรงจากฟินิเซียน และโดยการเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ แถบเอเชียย่อย (Asia Minor) แต่การที่จะปรับปรุงตัวอักษรของตนให้สมบูรณ์นั้นจำเป็นต้องมีเสียงสระ ชาวกรีกจึงได้ประดิษฐ์สระขึ้น ตัวอักษรกรีกจะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม และค่อนข้างจะเชื่อได้ว่าเขียนจากซ้ายไปขวา ชาวกรีกได้ประดิษฐ์ตัวพิมพ์ใหญ่ (Capital Letter) ขึ้นใช้

* บราชณ์บางท่านให้ความเห็นว่าอักษรฟินิเซียนมีอยู่เพียง 19 ตัว เป็นพยัญชนะล้วน แต่ชาวกรีกมาเพิ่มเสียงสระขึ้นอีก 3 ตัวในภายหลัง

ทำให้ตัวอักษรที่มีขนาดเท่ากัน และมีลักษณะสมมาตรทางด้านข้าง (Lateral Symmetry) ทำให้ดูสวยงามยิ่งขึ้น หลังจากนั้นจะมีการจารึกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การเขียนต้องเร็วตามไปด้วย จึงเกิดตัวอักษรตัวพิมพ์เล็กตามมาจนเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย

อักษรกรีกได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคต่าง ๆ และสถานที่ที่ต่างกัน โดยแผ่ขยายไปทางตะวันออกของเอเชียไมเนอร์ (Asia Minor) ในสมัยศาสนาคริสต์รุ่งเรืองได้นำอักษรกรีกเข้าไปใช้ในแอฟริกา ทางด้านตะวันตกอักษรกรีกได้แพร่เข้าไปทางโบราณสถานโดยเฉพาะในอิตาลี และอีทรัสกันเกิดเป็นอักษรลาตินหรืออักษรโรมัน ต่อมาอักษรชนิดนี้ได้แผ่ขยายไปทั่วยุโรปโดยการปกครองของโรมันและโดยทางศาสนา Roman Church เมื่อมีการเดินเรือและลัทธิล่าอาณานิคม อักษรโรมันก็ได้แผ่ขยายไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก โดยเฉพาะในอเมริกา

ด้วยการเผยแพร่วางศาสนา อักษรโรมันได้แผ่เข้าไปสู่ภาษามาลากาเซียในเกาะมาดากัสการ์ เวียดนามในคาบสมุทรอินโดจีน อินโดเนเซีย ฟิลิปปินส์ จีนบางกลุ่มและภาษาอเมริกันเดียน (Amerindian) ต่อมาได้มีการเพิ่มสัญลักษณ์หรือรูปแบบเพื่อนำมาใช้ถ่ายทอดเสียงในภาษาอื่นได้ และเป็นเครื่องหมายในทาง Phonetics ด้วย

การเขียนอย่าง Aramiac ได้พัฒนารูปแบบต่าง ๆ ในเขตเซมิติก การเขียนเช่นนี้มีอิทธิพลต่อ Canaanite, Ugaritic, Accadian และ Nabataeans ในประเทศแถบอารเบียก็ได้ยืมวิธีการเขียนไปจาก Nabataeans อีกต่อหนึ่ง สำหรับนอกเขตเซมิติก การเขียนแบบ Aramiac ได้เข้าไปสู่ทางเหนืออยู่ในทวีปเอเชียทั้งหมดระหว่าง Iranian, Turkish และ Mangolian ในทางใต้ของเขตเซมิติกก็จะเข้าไปใช้ในพวก Bedouins

อินเดีย ชาวอินเดียได้นำวิธีการเขียนตัวอักษรแทนเสียงอย่างพินียินมาซึ่ง
ประมาณต้นพุทธศักราช โดยน่าจะยืมมาจากพยัญชนะของเขมิตติตั้งแต่ในระยะแรก ๆ
ตัวหนังสืออินเดียที่อยู่ในเขตที่ใช้ภาษาอารยัน ตลอดถึงเนปาลและภาษาของพวก
ดราวิเดียนในทางใต้ โดยเฉพาะอิทธิพลของพุทธศาสนาทำให้แผ่ขยายไปถึงทิเบต และได้
วิวัฒนาการเป็นรูปแบบต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อย่างไรก็ตามชาวอินเดียเคยมีอักษรที่อยู่ก่อนแล้ว คืออักษรอินเดียรุ่นแรก
เป็นอักษรภาพซึ่งทองสีบ สุภะมาร์ค กล่าวว่าเป็นอักษรที่พวกทมิฬเคยใช้มาเมื่อประมาณ
2,500 ปี ก่อนพุทธศักราช แต่อักษรอินเดียรุ่นที่สองซึ่งเป็นอักษรแทนเสียงนั้น พวกอารยัน
รับมาหรือเรียนมาจากพวกพินียินหรือพวกอื่นที่ใช้อักษรนี้เมื่อประมาณ 100-200 ปี
ก่อนพุทธศักราช (2526 : 11)

จึงกล่าวได้ว่า อักษรแทนเสียงซึ่งชาวพินียินเป็นผู้ประดิษฐ์คิดขึ้นนั้น ได้เป็น
ที่นิยมแพร่หลายทั่วทุกภูมิภาคของโลก โดยพัฒนาไปในรูปแบบที่เหมาะสมแก่ภาษาในดินนั้น ๆ
แม้ว่าปัจจุบันการพัฒนาด้านการเขียนที่เป็นลายมือของบุคคลจะเห็นได้ไม่เด่นชัดนัก แต่การ
พัฒนาด้านการพิมพ์ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ฉะนั้นรูปแบบของตัวอักษรจึงยังคง
พัฒนาอยู่เสมอ

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการชี้แจงให้เห็นเค้าโครงอย่างกว้าง ๆ ของกำเนิดตัว
อักษรและการขยายตัวในด้านวิธีการที่นำไปใช้ ทว่าให้ทราบว่าอักษรของชาวอินเดียโบราณก็
ได้รับวิธีการมาจากอักษรพินียินด้วย และด้วยเหตุที่อินเดียเป็นอู่อารยธรรมโบราณ ได้แผ่

ขยายอิทธิพลด้านภาษาและวัฒนธรรมมาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเวลาช้านานมาแล้ว โดยเฉพาะทางด้านตัวอักษร อักษรอินเดียได้เป็นอักษรต้นแบบของตัวอักษรในประเทศไทย จึงจำเป็นที่จะต้องทราบถึงตัวอักษรโบราณที่เคยใช้อยู่ในประเทศอินเดีย โดยสังเขปก่อนที่จะศึกษาเฉพาะตัวอักษรที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทย

1.2.3 อักษรโบราณในอินเดีย อักษรโบราณในอินเดียที่ควรทราบมีดังนี้

1.2.3.1 อักษรพราหมี (Brahmī)

อักษรที่พบในศิลาจารึกครั้งแรกของอินเดียและใช้กันอย่างกว้างขวางได้แก่อักษรพราหมี ซึ่งเชื่อกันว่าเริ่มมีขึ้นก่อนสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช (พ.ศ. 271-311) แต่ที่ปรากฏหลักฐานจะมีอายุเพียงสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชเท่านั้น อักษรที่พบเป็นตัวอักษรที่พัฒนาจนสมบูรณ์แบบแล้วมีตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะและสระถึง 64 ตัว นอกจากนี้ยังมีเครื่องหมายอื่น ๆ อีกด้วย (ชวัช บุณเดตก 2535 : 16)

นักปราชญ์ทางภาษาได้พยายามสันนิษฐานเกี่ยวกับกำเนิดของอักษรพราหมีไว้มากมายพอสรุปได้ดังนี้

ก. อักษรพราหมี น่าจะมีวิวัฒนาการและพัฒนามาจากอารยธรรมแถบลุ่มน้ำสินธุ (Indus Pictograph) ซึ่งพิจารณาจากอักษรแทนความคิด (Ideograph) ได้แสดงให้เห็นถึงการติดต่อระหว่างอินเดียและเอเชียตะวันตก จึงเชื่อกันว่าวิธีการเขียนเช่นนั้นได้แพร่เข้ามากับการค้า การติดต่อโดยมีพราหมณ์รับมาดัดแปลงใช้

ข. นักปราชญ์ชาวอินเดียประดิษฐ์ขึ้นใช้เพื่อให้เหมาะกับไวยากรณ์ของอินเดียเอง

ค. นักไวยากรณ์ได้พยายามรวบรวมวิวัฒนาการของตัวอักษรโดยแบ่งพยัญชนะออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เช่น พยัญชนะกึ่งสระ พยัญชนะเสียดแทรก เป็นต้น ทั้งยังพยายามวิเคราะห์จากการเขียนทางไวยากรณ์ของอินเดีย แต่ก็ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอนว่า เคยมีการใช้อักษรพราหมีในอินเดียก่อนสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช

ง. จากการเปรียบเทียบระหว่างอักษรเซมิติกเหนือกับอักษรพราหมี จะเห็นว่าตัวอักษรบางตัวมีลักษณะใกล้เคียงกันอยู่บ้าง ฉะนั้นอักษรเซมิติกเหนืออาจจะเป็นรากฐานของอักษรพราหมีก็ได้ นอกจากนี้ลักษณะการเขียนของอักษรพราหมีที่เขียนจากซ้ายไปขวา เป็นลักษณะเดียวกับอักษรเซมิติก

จ. จากความคิดเห็นของ Diringer ได้อ้างวิธีการเขียนแบบโบราณว่าเป็นที่รู้จักกันในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช และได้อ้างหลักฐานการเขียนของอักษรพราหมีรุ่นแรก ๆ ว่าเขียนจากขวาไปซ้าย จึงเสนอความคิดว่า อักษรอารบิก เป็นต้นกำเนิดของอักษรพราหมี เนื่องจากอักษรอารบิกเป็นอักษรที่ใช้กันตามแถบพรมแดนของอินเดียมาก่อน ชาวอินเดียอาจรับอักษรนี้มาใช้และดัดแปลงต่อไป (เอกสารประกอบการศึกษา ม.ศิลปากร, 2521)

นอกจากนี้ยังมีปราชญ์อื่น ๆ ได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกำเนิดของอักษรพราหมีไว้อีกหลายท่าน เช่น เซเดส์ กล่าวว่า อักษรเก่าที่สุดในประเทศอินเดีย คืออักษรจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราชเรียกว่าอักษรพราหมี พวกพราหมณ์เป็นผู้คิดขึ้น โดยได้แบบอย่างมาจากเพนเซีย ซึ่งอาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (2503 : 3) หรือ ทองสืบ สุภะมาร์ค กล่าวว่า อักษรพราหมี

ที่พบเก่าที่สุดประมาณต้น พ.ศ. 300 เป็นจารึกที่มอบบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ผังอยู่ใต้เนินดินอันเป็นสถูปพังที่ตำบล บิปราระ ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์เก่าประเทศเนปาล ชุมพบเมื่อ พ.ศ. 2441 ต่อมาพบอักษรพราหมีที่จารึกอยู่ที่เสาหินและแผ่นดินเป็นอันมากทั้งในประเทศอินเดีย ปากีสถานและเนปาล ซึ่งจารึกในรัชกาลของพระเจ้าอโศกมหาราช (2526 : 12)

จากข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของบรรดาปราชญ์ดังกล่าว ส่วนใหญ่จะลงความเห็นว่า อักษรพราหมีน่าจะอยู่ใต้อิทธิพลของอักษรเซมิติก และยังไม่อาจกำหนดระยะเวลาได้ว่าการเขียนอักษรชนิดนี้เกิดขึ้นในประเทศอินเดียตั้งแต่เมื่อใด

อักษรพราหมีที่ปรากฏอยู่ในจารึกต่าง ๆ มีลักษณะคล้ายอักษรฟินิเซียน แต่เนื่องจากอักษรฟินิเซียนมีเพียง 22 ตัว จึงไม่เพียงพอที่จะใช้เขียนภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นภาษากลางของอินเดียได้ ฉะนั้นชาวอินเดียจึงคิดประดิษฐ์พยัญชนะเพิ่มขึ้นอีก 15 ตัว พยัญชนะพิเศษคือ นิคทิต (°) หนึ่งตัว และเพิ่มสระอา อี อุ จิน ส่วนการใช้ตัวสะกดและการเขียนจากซ้ายไปขวา คงใช้แบบอักษรฟินิเซียนทั้งนั้น (ทองสืบ สุระมาร์ค, 2526 : 12) จึงเป็นอักษรที่มีการพัฒนาสมบูรณ์แบบแล้วทั้งรูปแบบตัวอักษรและอักษรวิธี เป็นระบบที่สามารถใช้เขียนภาษาปรากฏได้เหมาะสม อีกประการหนึ่งลายเส้นของอักษรพราหมีไม่คงรูปของอักษรภาพอยู่เลย จึงเชื่อกันว่าอักษรพราหมีได้มีวิวัฒนาการมายาวนาน คืออาจเริ่มอินเดียราว 1,200-800 ปี ก่อนคริสตกาล ทำให้เป็นปัญหาในการพิจารณาว่า อักษรพราหมีได้แบบมาจากอักษรกลุ่มเซมิติกโดยเฉพาะอักษรอารบิกและฟินิเซียนหรือไม่ ซึ่งปัญหานี้

นักอักษรวิธีกุ่มตะวันตก* เชื่อว่าอักษรพราหมีน่าจะรับอักษรต้นแบบมาจากฟินิเซียน ซึ่งเป็นอักษรที่ใช้แพร่กระจายอย่างกว้างขวาง โดยเสนอความเห็นที่ว่าตัวอักษรพราหมี 1/3 มีรูปแบบตรงกับอักษรฟินิเซียนและอีก 1/3 มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน ส่วนอักษรที่เหลือมีรูปแบบพอเข้ากันได้ หรือปรับเข้าหากันได้ แต่มีปัญหว่าในช่วงที่ใช้อักษรพราหมีนั้น ไม่มีหลักฐานว่าชาวฟินิเซียนได้ติดต่อกับชาวอินเดียโดยตรง และอักษรฟินิเซียนไม่มีอิทธิพลต่ออักษรเพื่อนบ้านใกล้เคียงของอินเดียด้วย (ธวัช ปุณณทก 2525 : 16-18) อย่างไรก็ตามถ้าเราพิจารณาในแง่การเดินทางเรือก็น่าจะเป็นไปได้ที่ชาวฟินิเซียนอาจจะได้ติดต่อกับอินเดียโดยตรงมาก่อน หรือผ่านทางกลุ่มประเทศอาหรับก็ได้

แต่นักอักษรวิทยาชาวอินเดียคือ ดร.ราช บาลี บันเดย์ (Raj Bali Panday) เสนอความเห็นที่ อักษรพราหมีกำเนิดขึ้นในอินเดีย และน่าจะก่อนฟินิเซียน โดยให้เหตุผลว่าทิศทางการเขียนของอักษรพราหมีและฟินิเซียนเหมือนกัน คือ เขียนจากซ้ายไปขวา ซึ่งผิดกับทิศทางการเขียนของกลุ่มเซมิติก และตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาวกรีกโบราณยืนยันว่าชาวฟินิเซียนมาจากฝั่งตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียนโดยทางทะเล ดังนั้นจึงพอจะกล่าวได้ว่าอักษรฟินิเซียนได้นำมาจากอินเดียไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (ธวัช ปุณณทก 2535 : 18 อ้างจาก Raj Bali Panday, 1975) ข้อเสนอดังกล่าวอาจจะมีผู้โต้แย้งได้ว่า ชาวฟินิเซียนเป็นผู้คิดอักษรขึ้นใช้เองจะได้หรือไม่ และเหตุใดจะต้องมาจากประเทศอินเดียเท่านั้นเป็นประเทศอื่นที่อยู่ทางตะวันออกจะได้หรือไม่

* นักอักษรวิธีกุ่มนี้ได้แก่ George Buhler, Weber, Benfey และ Jensen.

อย่างไรก็ตามเมื่อไม่นานมานี้ ได้พบอักษรโบราณที่ลุ่มแม่น้ำสินธุ แต่ยังไม่สามารถจะอ่านได้ นักวิชาการบางท่านจึงเสนอความเห็นว่ อักษรพราหฺมีอาจจะ เป็นอักษรที่วิวัฒนาการมาจากอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุก็ได้

อักษรพราหฺมีจะมีรูปลักษณะคิดแปลกไปตามกาลเวลา สถานที่และลายมือของผู้เขียนแม้ตัวอักษรพราหฺมีที่จารึกในรัชกาลของพระเจ้าอโศกมหาราชก็ยังคงต่างกันตามถิ่นที่ใช้และลายมือที่เขียนจารึก ต่อมารัฐต่าง ๆ ในจักรวรรดิของพระเจ้าอโศกมหาราชได้แยกตัวเป็นเอกราช อักษรพราหฺมีก็กลายเป็นอักษรอินเดียเหนือ อักษรอินเดียตะวันออก อักษรอินเดียกลางและอักษรอินเดียใต้ ภายหลังจึงวิวัฒนาการเป็นอักษรเทวนาครีและอักษรครันณะ (คฤณต์) รวมทั้งอักษรประจำถิ่น เช่น อักษรคุชราตและอักษรปัลลวะ เป็นต้น (ทองสิมสุภะมาร์ค 2526 : 14)

เปรียบเทียบอักษรเขมิตติคเหนือกับอักษรพราหฺมี

Aleph	K , K	A	𑀀 , 𑀁
Gimel	^	Ga	𑀂
Teth	⊕	Tha	𑀃
Yod	𑀄	ya	𑀅
Lamed	L , 6 , 6	la	𑀆
Pe	7 , 7	Pa	𑀇
Shin	𑀈 , 𑀉	sa	𑀊 , 𑀋

Taw	†, ʾ	ta	ʾ
Qoph	ϕ, φ	kha	ʔ
Ayin	□, Δ	E	Δ
Zayin	י	ja	E

ตัวอย่างอักษรพราหมี

<u>สระ</u>	A =	𑀅	Ā =	𑀆	Am =	𑀇	Aḥ =	𑀈
	i =	𑀉	ī =	𑀊	E =	𑀋	AI =	𑀌
	u =	𑀍	ū =	𑀎	O =	𑀏	Au =	𑀐

พยัญชนะ

†	𑀅, 𑀆	𑀇	𑀈	𑀉
ka	kha	ga	gha	ṅa
d	𑀊	E	𑀋	h
cha	chha	ja	jha	ṅa
𑀌	𑀍	𑀎	𑀏	𑀐
ṭa	ṭha	ḍa	ḍha	ṇa
ʾ, ʿ	𑀑	𑀒	𑀓, 𑀔	𑀕
ta	tha	da	dha	na

𑀧	𑀧	𑀢	𑀧, 𑀧	𑀢
pa	pha	ba	bha	ma
𑀢	𑀢, 𑀢	𑀢	𑀢	𑀢, 𑀢
ya	ra	la	va	śa
𑀢, 𑀢	𑀢	𑀢	𑀢	
sa	sha	ha	ḍa	

1.2.3.2 อักษรขารอฐี (Kharoshthi)

เป็นอักษรที่ใช้อยู่ในสมัยเดียวกันกับอักษรพราหมี จารึกขารอฐีที่เก่าแก่ที่สุดอยู่ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช พบจารึกบนเหรียญของ Bactrian ตั้งแต่ครั้งที่อยู่ในปกครองของกรีกและเรียกอักษรนั้นว่า Indo-Bactrian ต่อมา Cunningham เสนอให้เรียกอักษรนี้ว่า Gandharian แต่ปัจจุบันเรียกว่า Kharoshthi

อักษรขารอฐี นิยมใช้กันทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือในบริเวณตะวันตกของลุ่มน้ำสินธุถึงปัญจาบ (Panjab) ทางตะวันตกพบที่อาฟกานิสถาน ทางทิศใต้พบเป็นบางส่วนจาก Mehenjodaro นอกจากนี้ยังพบในแถบคันธาระ (Gandhara) และยังพบในธรรมบทภาษาสันสกฤตในแถบ Chinese Turkistan ด้วย

นักปราชญ์บางท่านเช่น Buhler ได้แสดงหลักฐานเพื่อยืนยันว่าแบบดั้งเดิมของตัวอักษรขารอฐี มีพื้นฐานมาจากอักษร Aramaic โดยให้เหตุผลว่า ชาวต่างชาติที่เข้ามาปกครองดินแดนแถบนี้เป็นผู้ใช้อักษร Aramaic จึงได้ดัดแปลงรูปแบบอักษรของตนให้เหมาะกับการเขียนภาษาพื้นเมือง เพื่อจะได้สื่อความหมายกันได้สะดวก เมื่อเทียบลักษณะตัวอักษรแล้วจะเห็นว่ามิลักษณะพื้นฐานมาจากอักษร Aramaic เช่นเดียวกับอักษรพราหมีดังกล่าวมาแล้ว

ตัวเขียนของอักษรขรรษฐีมีเพียงแบบเดียว แต่สามารถชี้แทนเสียงในภาษาสันสกฤตและภาษาต่างประเทศดั้งเดิมได้ทุกเสียง แต่ที่ปรากฏในจารึกจะเป็นภาษาบาลีและปรากฏตบบางแบบเรียกว่า Bactro Pali หรือ Ariano Pali รูปแบบโดยทั่วไปของอักษรขรรษฐีจึงไม่ต่างไปจากอักษรพราหมีมากนัก แต่มีทิศทางการเขียนที่ตรงกันข้ามกัน คืออักษรขรรษฐีและเขียนจากขวามือไปซ้ายมือ

อักษรชนิดนี้ใช้นวงแคบกว่าอักษรพราหมีและได้ใช้ต่อกันมาจนถึงสมัยของพระเจ้ากนิษกะแห่งราชวงศ์กุษาณะ (Kushanas) ประมาณพุทธศตวรรษที่ 7-8 หลังจากนั้นอักษรขรรษฐีได้สาบสูญไปจากอินเดียก่อนพุทธศตวรรษที่ 10 (ทองสีบ สุภะมาร์ค 2526 : 14)

1.2.3.3 อักษรเทวนาครี (Devanagari)

หลังจากที่อักษรพราหมีได้ใช้กันเป็นที่แพร่หลายในอินเดียแล้ว ประมาณพุทธศตวรรษที่ 9 พระเจ้าจันทรคุปต์ที่ 1 ได้ทรงสร้างราชวงศ์คุปตะขึ้น ตัวหนังสือคุปตะซึ่งวิวัฒนาการมาจากอักษรพราหมี จึงเป็นแบบของตัวหนังสืออินเดียทางเหนือและยังแพร่หลายไปยังธิเบตและทางใต้ของประเทศจีน

ในราวพุทธศตวรรษที่ 11 ได้มีการปรับปรุงรูปแบบตัวอักษรคุปตะให้เส้นนอนด้านบนเป็นเส้นตรงอยู่ในระดับเดียวกัน และเส้นตั้งที่สำคัญจะทาบมุมฉากกับเส้นนอนด้านบน เส้นประกอบอื่น ๆ ทาบมุมทะแยง หรือเป็นเส้นโค้งประกอบกับเส้นหลักสองเส้นดังกล่าว และปลายเส้นของตัวอักษรบางเส้นจะทาบหัวหนาคลายหัวตะปู จึงเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า หนังสือหัวตะปู แต่โดยทั่วไปเรียกว่าอักษรเทวนาครี ซึ่งหมายถึง หนังสือในนครของเทพ คือตัวหนังสือที่เขียนสำหรับคนในเมืองซึ่งต่อมาได้ใช้กันอย่างแพร่หลายที่

สุดในอินเดียภาคเหนือ (กาทร สติรกุล 2530 : 27) การวิวัฒนาการดังกล่าวได้คงรูป
เป็นอักษรเทวนาครีตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา ปรากฏหลักฐานในจารึกของพระเจ้า
ชาอังกเทวะ เมื่อ พ.ศ. 1347 (ชวิช บุญเมทก 2535 : 21 อ้างจาก ชูศักดิ์
ทิพย์เกสร 2527 : 37) ตัวอักษรดังกล่าวจารึกเป็นภาษาสันสกฤต

ต่อมาอักษรเทวนาครีได้แพร่กระจายไปจากภาคเหนือของอินเดีย เป็นอักษร
ทิเบต อักษรเนปาล อักษรแคชเมียร์ อักษรเบงกอล ฯลฯ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าอักษร
เทวนาครีไม่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่ออักษรในประเทศไทย

พยัญชนะอักษรพราหมี

+	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ					
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ

พยัญชนะอักษรคุปตะ

ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ
 ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ
 ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ

พยัญชนะอักษรเทวนาครี

क ॐ ख ॐ ग ॐ घ ॐ ङ ॐ
 च ॐ छ ॐ ज ॐ झ ॐ ञ ॐ
 ट ॐ ठ ॐ ड ॐ ढ ॐ ण ॐ
 त ॐ थ ॐ द ॐ ध ॐ न ॐ
 प ॐ फ ॐ ब ॐ भ ॐ म ॐ
 य ॐ र ॐ ल ॐ व ॐ श ॐ ष ॐ स ॐ ह ॐ ङ ॐ
 ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ

1.2.3.4 อักษรอินเดียใต้หรืออักษรคฤนธ์

อักษรอินเดียใต้หรืออักษรคฤนธ์ก็เช่นเดียวกับอักษรเทวนาครีที่ได้พัฒนา
มาจากอักษรพราหมี แต่จะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากอักษรฝายเหนือหรืออักษรพราหมี กล่าว
คือ อินเดียฝายเหนือมักจะให้ความสำคัญกับส่วนบนของตัวอักษร แต่ในขณะที่ทางใต้จะเขียน
ตัวอักษรให้มีลักษณะห้อยยาวลงมา ในบางกรณีอาจจะลากจากตรงกลางตัวอักษร ทั้งนี้
ปราชญ์หลายท่านให้ความเห็นว่า ชาวอินเดียใต้นิยมใช้ใบลานเขียนหนังสือ ฉะนั้นลักษณะ
ของตัวอักษรจึงค่อย ๆ เป็นเส้นโค้งมนแตกต่างไปจากอักษรพราหมีในจารึกสมัยพระเจ้า
อโศกมหาราช * หลักฐานที่เป็นจารึกของอักษรอินเดียใต้เริ่มตั้งแต่สมัยของพระเจ้า
สิงหรวรมัน แห่งราชวงศ์ปัลลวะ (Pallavas) ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ต่อมา
ได้พัฒนาเป็นอักษรคฤนธ์ หรือ กรันธะ (Grantha) และได้ใช้แพร่กระจายอยู่ในแคว้น
ต่าง ๆ ทางตอนใต้ของอินเดียโดยเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น อักษรทมิฬ อักษรกณี อักษร
มลายายัม อักษรลังกานปัจจุบัน เป็นต้น (ธวัช บุญเอกทก 2530 : 22)

* เซเดส์ กล่าวว่า ชาวอินเดียฝายเหนือใช้กระดาษเป็นเครื่องเขียน และ
เขียนตัวอักษรเป็นเหลี่ยม ๆ เรียกว่าอักษรเทวนาครี ส่วนชาวอินเดียใต้เขียนบนใบลาน
และเขียนตัวอักษรเป็นรูปกลม ๆ เรียกว่าอักษรคฤนธ์หรือกรันธะ (2503 : 4)

อักษรอินเดียได้หรืออักษรปัลลวะที่พบในอินเดีย และในสุวรรณภูมิหลายแห่งจะจารึกขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 11 หรือ 12 (กัษร สติรกุล 2530 : 29) แต่มิได้หมายความว่าอักษรชนิดนี้เริ่มมีขึ้นในเวลาดังกล่าวเท่านั้น เพราะในตำราเล่มเดียวกันได้กล่าวต่อไปว่า อักษรอินเดียที่ได้ที่แปลงมาจากอักษรพราหมีของพระเจ้าอโศกมหาราช คงเข้ามาในสุวรรณภูมิตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 หรือ 8 คือจารึกราวคากันที่พบในประเทศเวียดนาม ซึ่งเชื่อว่าเป็นตัวอักษรเก่าที่สุดในแหลมอินโดจีน ในระยะใกล้เคียงกันก็มีจารึกเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อมาได้พบจารึกที่วัดมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช จารึกประมาณ พ.ศ. 800-1000 จารึกที่ถ้ำเขายู จังหวัดราชบุรี จารึกประมาณ พ.ศ. 1000-1100 จารึกเสาแปดเหลี่ยมที่ศาลสูง จังหวัดลพบุรี จารึกประมาณ พ.ศ. 1050 และจารึก "เย ชมมา..." ที่ศาลเจ้าในจังหวัดนครปฐม จารึกประมาณ พ.ศ. 1100-1200 (กัษร สติรกุล 2530 : 32-33) ฉะนั้นจึงยังไม่สามารถตอบได้ว่าจุดเริ่มต้นจริง ๆ ของอักษรอินเดียได้เริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อใด

สรุปสาระสำคัญของบทที่ 1

ก่อนอื่นนักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจกับคำต่อไปนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา คือ

ตัวอักษร เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงเพื่อสื่อความหมายในภาษาพูด

ภาษา เป็นสื่อที่ใช้ทำความเข้าใจระหว่างผู้สื่อและผู้รับสารในรูปต่าง ๆ

แต่นักภาษาศาสตร์ปัจจุบันส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับคำพูดหรือภาษาพูด

อักษรวิทยา คือ การศึกษา การพัฒนาตัวอักษร โดยพิจารณาจากตัวอักษรที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกันและมีอักษรวิธีเหมือนกัน มาศึกษาหาต้นกำเนิดของตัวอักษรเหล่านั้นว่ามาจากต้นแบบชนิดใด จากนั้นจะอธิบายการคลี่คลายของตัวอักษรที่อยู่ในสกุลเดียวกันว่ามี การคลี่คลายมาอย่างไร ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับประวัติการสืบทอดทางวัฒนธรรมด้านการเขียน ตัวหนังสือด้วย

อักษรวิธี เป็นวิธีการประสมอักษรเป็นคำ ๆ โดยมีพยัญชนะ สระ ตัวสะกด วรรณยุกต์และเครื่องหมายพิเศษต่าง ๆ

ตัวหนังสือ หมายถึงลายขีดเขียนเป็นสัญลักษณ์ชี้แทนความหมายของภาษาพูด ซึ่งปรากฏเป็นคำ ๆ

เอกสารโบราณ หมายถึงหลักฐานที่เป็นภาษาและตัวหนังสือสมัยโบราณที่สำเร็จด้วยวิธีหัตถกรรม เป็นเอกสารที่บันทึกสรรพวิทยาการของบรรพชนไทยไว้มีอยู่ 3 ประเภท

1. จารึก คือ เอกสารโบราณที่บันทึกลายลักษณ์อักษรเป็นร่องลึกลงในเนื้อของวัตถุแข็ง เช่น แผ่นศิลา แผ่นไม้ แผ่นทอง แผ่นเงิน และแผ่นนาก

2. หนังสือใบลานหรือคัมภีร์ใบลาน คือ เอกสารโบราณที่จารตัวอักษรลงบนใบลานมีสายสนองร้อยรวมเป็นผูก ใบลานผูกหนึ่งจะมี 24 ลาน หลาย ๆ ผูกรวมกันเป็นเรื่องซึ่งนับรวมเป็น 1 คัมภีร์ มีไม้ประกบกับสองอันกำกับไว้หน้าหลังมัดรวมกัน แล้วใช้ผ้าห่อมัดด้วยเชือก เสียบจลาทหรือป้ายบอกชื่อคัมภีร์ไว้ที่หน้าห่อ

3. หนังสือสมุดไทย เป็นเอกสารโบราณที่เขียนรูปตัวอักษรลงบนสมุดไทยที่เป็นกระดาษแผ่นยาวติดต่อกันเป็นแผ่นเดียว พับกลับใบมาให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสามารถรองรับการเขียน หรือขุดลายลักษณ์อักษรเพื่อบันทึกเรื่องต่าง ๆ ได้ทั้งสองด้าน

นอกจากนี้ยังมีเอกสารโบราณประเภทอื่น ๆ ที่คล้ายหนังสือสมุดไทย คือ กระดาษเพลา เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าฯ เขียนหน้าเดียว เช่นกระดาษสา กระดาษฝรั่ง เป็นแผ่นบาง ๆ ถ้านำมาเย็บรวมกันเป็นเล่ม เรียกว่าสมุดฝรั่ง ใบจุ่ม เป็นการบันทึกลงบนแผ่นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มักจะบันทึกเรื่อง ทางด้านประวัติศาสตร์

ต่อมานักศึกษาจะต้องทราบถึงขั้นตอนในการวิวัฒนาการของตัวหนังสือ คือ เริ่ม จากอักษรภาพในลักษณะภาพเหมือน ต่อมาจึงวิวัฒนาการเป็นภาพง่าย ๆ ในรูปที่เป็น สัญลักษณ์ แต่อักษรภาพนี้อาจสื่อความหมายที่เป็นนามธรรมมาได้ จึงเกิดเป็นอักษรแทน ความคิด อย่างไรก็ตามมนุษย์ก็ยังประสบปัญหาในการเขียนเพราะอักษรภาพและอักษร แทนความคิดยากต่อการเขียน เกิดปัญหาในการสื่อสาร ประกอบกับสังคมมนุษย์เจริญขึ้น มีการใช้คามากขึ้น จึงเกิดขั้นตอนของอักษรแทนเสียงขึ้นมา

วิวัฒนาการของตัวอักษรชนิดต่าง ๆ

1. อักษรภาพ มี

1.1 อักษรอียิปต์โบราณ มีอายุอยู่ 3 ชนิดคือ

1.1.1 อักษรเฮียโรกลีฟฟิก (Hieroglyphics) ประมาณ 2,900 ปี ก่อน ค.ศ.

1.1.2 อักษรเฮียราติก (Hieratics) ประมาณ 600-700 ปี ก่อน ค.ศ.

1.1.3 อักษรเดโมติก (Demotics) ประมาณ 700-800 ปี ก่อน ค.ศ.

1.2 อักษรรูปเล่ม (Cuneiform) เกิดขึ้นประมาณ 3000-4000 ปี ก่อน ค.ศ. เชื่อกันว่าชาวสุเมเรียนเป็นชาติแรกที่คิดอักษรชนิดนี้ขึ้นใช้ ในระยะแรกจะเขียนลงบนแผ่นดินเหนียว แต่ต่อมาเมื่อเห็นว่าการกดรูปเล่มลงบนแผ่นดินเหนียวอาจจะได้ตัวอักษรที่ไม่ชัดเจนและดินเหนียวแตกหักง่าย จึงใช้วัสดุอื่นแทน เช่น หิน เหล็ก แก้ว วัสดุที่ใช้จารึกหรือเขียนก็เป็นของแข็งมีคม จะได้เจาะลงไปบนเนื้อวัตถุให้เห็นชัดเจน จึงเรียกอักษรชนิดนี้ตามอาการที่ทาหรือเครื่องขีดที่เป็นรูปเล่มว่า "อักษรรูปเล่ม"

1.3 อักษรภาพของจีน ตัวอักษรจีนเป็นทั้งอักษรภาพและอักษรแทนความคิดใช้กันในหมู่ชาวจีนเมื่อประมาณ 2500 ปี ก่อน พ.ศ. ปัจจุบันมีผู้ใช้ประมาณ 1/4 ของประชากรโลก

2. อักษรแทนเสียง ชาวฟินิเซียนคิดขึ้นใช้เมื่อประมาณ 850 ปี ก่อน พ.ศ. โดยเลือกยืมอักษรเฮียโรกลีฟิค อักษรเฮียราติก อักษรรูปเล่ม ฯลฯ มาปรับใช้เขียนในภาษาของตน มีพยัญชนะอยู่เพียง 19 ตัว แต่ต่อมาเมื่อชาวกรีกรับไปใช้จึงคิดสระเพิ่มขึ้นอีก 3 ตัว อักษรชนิดนี้เรียนได้ง่าย ใช้ได้สะดวกกว่าอักษรชนิดอื่น ๆ ที่เคยมีมา จึงทำให้ชาติต่าง ๆ ในกลุ่มเซมิติกและอินโดยูโรเปียนนิยมใช้ตาม

อักษรโบราณที่ใช้ในประเทศอินเดีย มีดังนี้

- อักษรพราหมี เริ่มมีขึ้นก่อนสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช (พ.ศ. 271-311) อักษรพราหมีที่ปรากฏอยู่ในจารึกต่าง ๆ มีลักษณะคล้ายอักษรฟินิเซียนเขียนจากซ้ายไปขวา แต่อักษรของฟินิเซียนมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะใช้เขียนภาษาสันสกฤต ชาวอินเดียจึงคิดประดิษฐ์พยัญชนะเพิ่มขึ้นอีก 15 ตัว รวมทั้งเพิ่มพยัญชนะพิเศษคือนิกพิต สระ อา อี อุ

อักษรพราหมีจะมีรูปสัณฐานคิดแปลกไปตามกาลเวลา สถานที่ และลายมือของผู้เขียนแม้ตัวอักษรพราหมีที่จารึกในรัชกาลพระเจ้าอโศกมหาราชก็ยังคงต่างกันตามถิ่นที่ใช่และลายมือที่จารึกต่อมาตัวอักษรพราหมีได้วิวัฒนาการ เป็นอักษร เทวนาครี อักษรครันถะ (คฤนถ์) เป็นต้น

- อักษรโรยฐี ใช้ในสมัยเดียวกับอักษรพราหมี แต่นิยมใช้กันทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือบริเวณตะวันตกของลุ่มน้ำสินธุถึงปัญจาบ (Panjab) ทางตะวันตกพบที่อาพกา-นิสถาน ทางทิศใต้พบเป็นบางส่วนจาก Mohenjodaro นอกจากนี้ยังพบในแถบคันธาระ (Gandhara) และ Chinese Turkistan มีทิศของการเขียนจากขวาไปซ้าย

อักษรชนิดนี้ใช้นวงแคบกว่าอักษรพราหมีและได้ใช้ต่อกันมาจนถึงสมัยของพระเจ้ากนิษกะแห่งราชวงศ์กุษาณะ (Kushanas) ประมาณพุทธศตวรรษที่ 7-8 หลังจากนั้นอักษรโรยฐีได้สาบสูญไปจากอินเดียก่อนพุทธศตวรรษที่ 10

- อักษรเทวนาครี ได้วิวัฒนาการมาจากอักษรพราหมี และปรากฏรูปเด่นชัดประมาณพุทธศตวรรษที่ 14 ปรากฏหลักฐานในจารึกของพระเจ้าชาอิงกะเทวะ อักษรชนิดนี้ได้แพร่กระจายไปจากภาคเหนือของอินเดียเป็นอักษรธิเบต อักษรเนปาล อักษรแคชเมียร์ อักษรเบงกอล ฯลฯ

- อักษรอินเดียใต้ หรืออักษรคฤนถ์ ได้พัฒนามาจากอักษรพราหมี หลักฐานที่เป็นจารึกของอักษรชนิดนี้เริ่มตั้งแต่สมัยของพระเจ้าสิงหรวรมัน แห่งราชวงศ์ปัลลวะ (Pallavas) ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ใช้กันแพร่หลายในทางตอนใต้ของอินเดีย โดยเรียกชื่อต่าง ๆ กัน

อย่างไรก็ตามอักษรชนิดนี้ปรากฏอยู่ในเอเชียอาคเนย์ มีอายุถึงพุทธศตวรรษที่ 7 หรือ 8 แม้ในประเทศไทยก็จะมีอายุถึงพุทธศตวรรษที่ 9 หรือ 10 จึงยังไม่สามารถตอบได้ว่าจุดเริ่มต้นจริง ๆ ของอักษรอินเดียชาตินี้มีมาตั้งแต่เมื่อใด

คำถามท้ายบท

1. ตัวอักษรและภาษามีความแตกต่างกันอย่างไร
2. อักษรวิทยา เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องใด
3. เอกสารโบราณ หมายถึงเอกสารชนิดใด แบ่งออกเป็นกี่ประเภท
4. จงอธิบายถึงขั้นตอนต่าง ๆ หรือวิวัฒนาการของตัวอักษรมาโดยสังเขป
5. อักษรภาพ ที่เป็นที่รู้จักกัน คืออักษรอะไรบ้าง
6. อักษรแทนเสียงเกิดขึ้นด้วยเหตุใด และอักษรชนิดนี้ได้แพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ด้วยวิธีใด
7. ท่านเชื่อหรือไม่ว่า อักษรพราหมีได้ยึดตัวอักษรฟินิเซียนเป็นอักษรต้นแบบ จงอธิบาย
8. ข้อแตกต่างระหว่างตัวอักษรพราหมีและอักษรขโรษฐี คืออะไร
9. อักษรพราหมีมีขั้นตอนในการวิวัฒนาการเป็นอักษรเทวนาคีรียังไร
10. เพราะเหตุใดอักษรเทวนาคีรีและอักษรคฤนถ์จึงเขียนต่างกัน แม้จะมีอักษรต้นแบบอย่างเดียวกัน
11. พงจะทราบได้หรือไม่ว่าอักษรบาลีละที่ปรากฏหลักฐานเท่าที่พบในปัจจุบันเกิดขึ้นเมื่อใด
12. ระหว่างอักษรเทวนาคีรีและอักษรอินเดียชาติ อักษรชนิดใดเกิดขึ้นก่อน